

Oprawę wyrestaurował zakład introligatorski Robert Jahoda (1934). Płótno w okładkach zastąpiono nowem, dodano karty ochronne.

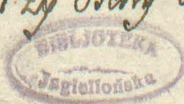
2.

Autorem rękopisu
Katechizmu jest najpra-
wdopodobniej ks. Benedykt
Chmielowski z Firlejowa.

Kraków 17/6 926 [illegible]

Powinności Chrześciańskie albo Summa lub Sama treść Nauki Chrześciańskiey, albo krótki Katechizm dla prostych Ludzi.

Pytanie: Kto cię stworzył?
Odpowiedź: Pan BOG.
Pytan: Co iest Pan BOG?
Odpow: Iest Stworzyciel Nieba y Ziemi.
Pytanie. Na co nas Pan BOG stworzył?
Odp. Na to żebyśmy go znali, Kochali, iemu służyli, z nim w Niebie wiecznie Królowali.
Pytanie. Gdzie iest Pan BOG?
Odpow. W niebie, na ziemi, y na każdym mieyscu: y wszytko, widzi, słyszy, wszytkim rządzi.
Pytanie. Iestże ieden tylko, czy wiele Bogow?
Odpow. Iest ieden tylko w Trecy Swiętey.
Pytanie. Wiele iest Osob w BOGU?
Odpow. Iest Trzy osoby w BOGU, to iest

BOG Oyciec Syn Boży y Duch Święty,
iednaich zgoda y natura Boska
a te trzy osoby iest ieden Pan BOG
a to rozumiemy Świętą Troycą. Jak
zawieraią
Swieca ucztuwa na trzy rzeczy knot, wosk
y ogien, a te trzy rzeczy iest iedna swieca

Pytanie. Ktoraż z tych trzech osob iest
większa, starsza, mędrsza?

Odpow. Rowne sobie są: wszystkie wiecz[ne]
mędre wszechmocne.

Pytanie. Co Pan BOG w niebie robi.

Odp. Żyie, króluie, dobrym daie nieb[o]
a złym piekło

Pytanie. A na ziemi co czyni P. BOG

Odp. Wszystkich zachowuie żywi, wszystk[o]
rządzi.

Pytanie. Ktora osoba z tych trzech stała [się]
Człowiekiem?

Odpow. Druga Osoba, to iest ta, co iest y z[owie]
się Synem Bożym.

Pytan. Jak się to stał Człowiekiem Syn

Odp. On wziął ciało ludzkie na sie[bie]
y z czystey Maryi Panny.
nie tylko ciało ale y Duszę także iak i [my]

Pytanie. A dawnoż to się stało.

Odpow. Juz tysiąc kilkaset lat temu

Pyt. A skąd to powiada

Odp. Pismo Swięte Ewangelia, Podanie Kości[oła]

Pytanie. Albo że to Pan BOG nie ma Ciała?
zego wziot z Maryi Panny.

Odp. Pewnie że nie ma, ale tylko iest szcze
ry Duch. Nie ma Oiciec Ciała, nie ma
y Duch Swięty, tylko Syn Boży wziet Ciało.

Pytanie. A na czte BOGA byca malują
Starego z brodą, á Ducha S. iak gołębia?

Odpow. To dla przestatkow: druga że BOG
Bardzo starry, bo nigdy nie ma początku.
Nie ktorym tez Swiętym tak się dał wi
dzieć, tak uchwalił tez Kosciot Swięty.
A Ducha S. maluię iak gołębia, bo się
tak dał widzieć w Jordanie kiedy Chrystusa
Krzcił Jan Swięty.

Pytanie. A Syn Bozy ma Ciało?

Odpow. Dopiero się powiedziało, że ma, bo
go wziot z Żywota Czystey Maryi Panny.
gdy się stał człekiem, będąc Bogiem.
Dla tego mowiemy. A słowo się stało
Ciałem iak nas naucza S. Jana Ewan
gelia.

Pytanie? A na coz się Syn Boski stał
Człowiekiem?

Odpow. O to na to, żeby nas odkupił,
zbawił, za grzechy nasze
cierpiał, umarł na krzyżu; bo my

wszyscy byli niewolnikami grzechu
y czarta. Adam, Ewa nasze Rodzice [Synowie grzeszni], y
my z niemi [wpadliśmy w niewolę czarta], aż nas Syn Boży z tey
niewoli śmiercią swoią wybawił y [kupił]

Pytan. Iakże nas Syn Boski zbawił?

O to narodziwszy się z Maryi Pan
ny, przeżywszy lat trzydzieści y trzy
na świecie iest od Żydów poymany, uwiązany, bi
czowany, cierniem koronowany, do krzyża
przybity, aż z tego umarł za nas.

Pyt. Co iest tedy ten Chrystus?
Odp. Iest Syn Boży, oraz Bóg y Czło
wiek, Odkupiciel nasz, y on to
nas odkupił, a Oćiec Przedwieczny
nas stworzył, a Duch Święty nas
oświecił. Pyt. Iak się poimienia Za[...]
Odp. Iezus [...] iest Zbawiciel

Iest że ten Syn Boski na każdym mieysc[u]?
Ile iest Bogiem iest na każdym mie
scu. Ile iest oraz y Człowiekiem, iest
na prawey stronie Oyca w niebie a
na ziemi iest w Nayś. Sakrament[cie]

Pyta: Coż to iest ten Nayświętszy Sakrament?
Odp. Iest prawdziwe Ciało y krew Chrystusa
Iezusa Syna Bożego nam dane
na pożytek Duszy naszey, wie[...]
kiedy Chrystus miał umrzeć.

Pyt. A iest że w tym Naświętszym Sakramencie chleb?

Odp. Odpowiedź nie masz tam chleba ale same Ciało y krew Syna Bożego: tylko są przypadki chlebowe, białość smak okrągłość, zapach chleba. etc.

Pytan. Dusza ludzka czy umiera?

Odp. Nigdy nie umiera bo iest nieśmiertelna

Pyt. Co to iest Marya Panna?

Odp Jest Matką Syna Bożego bo z niey Syn Boży wziął nasze Ciało, y narodził się

Pyt. A też Marya Panna iest Bogiem

Odp Nie iest tylko stworzeniem (iest Człowiekiem) BOGa. ~~y iest tylko Matką Bożą.~~

Pyt. Co iest Niebo?

Odp. Jest Stolica BOGa w Troycy Jedynego, y mieysce zapłaty dla Sprawiedliwych Dusz.

Co iest Piekło?

Odp. Jest mieysce podziemne na udarcanie wieczne (czartow y) grzesznikow.

Pyta. Czy był Pan Chrystus w Piekle ponieważ mowiemy w Pacierzu: Wstąpił do piekłow?

Odp. Nie był w tym Piekle, gdzie są Czarci, y Potempieńcy, ale tylko do

Dusze tez wole wszem sie. — w Orchłani, gdzie SS. Oycowie byli zatrzymani y ich ztamtąd wzioł z sobą do Nieba pod czas Wniebowstąpienia swego.

Pyta. Wiele Natur w Chrystusie, Od. Dusze Boska y Ludzka ...

Pyt. Bez czego Człek nie może bydz zbawiony?

Odp. Bez wiary, chrztu y bez pokuty.

Pyt. A wcoż to potrzeba wierzyć?

Od. W BOGA w Troycy iedynego, Drugie w Syna Bożego, że się dla nas wcielił y umarł. Trzecia wierzyć że Bóg dobrym daie Niebo a grzesznym Pi... Czwarta wierzyć że iest Niebo y Pi... Piąta wierzyć, że iest siedm Sakramentow. Chrzest, Bierzmowanie, Pokuta ~~Ciało~~ y Krew Pańska, Ostatnie Pomazanie Ka-płaństwo y Małżeństwo, a te Sakramenta wszytkie P. Chrystus postanowił żyiąc na Swiecie, y nam ie zostawił.

Pyt. Wiele iest Przykazania Bożego?

Odp. Dziesięcioro.

Pyt. A ktoż te dziesięcioro Przykazania postanowił?

Odpow. Sam Bog palcem swoim napisał na kamiennych tablicach na gorze Synai

y podał Moyżeszowi przez ręce Aniel
skie.

Pyt. Wiele Przykazania Kościelnego?
Odp. Pięcioro.
Pytanie: Które?
Odpow. Oto te. 1. Postanowione od Ko
ściała Swiętego dni Swięte święcić.
2. Mszy Swiętey w dni Swięte ~~zac~~
z uczciwością y nabożnie słuchać.
3. Nakazanie, w dni pewne Posty
zachować
4. Przynamniey raz na rok,
y to około Swięt Wielkano-
cnych właśnemu się Pasterzo-
wi grzechów swoich spowiadać,
y ciało Chrystusowe przyj-
mować w Parafii własney,
albo w inney albo z pozwo
leniem Pasterza.
5. Dziesięciny Kościelne Pa-
sterzowi swemu oddawać.

Pytan. Kto postanowił je. Odp Kościół Swięty.
Pytan: Co iest Kościół Swięty.
Odp. Jest zebranie wszystkich Pra
wowiernych na świecie.

Cal

Pyt. A co to iest Anioł?

Od. Iest istota stworzona Duchowna rozumna bez ciała, ie kiedy stworzona kiedy y ten Swiat.

Pyt. Na co Bóg stworzył Aniołow?

Odp. Na swoię chwałę Swiętę, y nadto, zeby nas strzegli. Kazdy tedy Człek odkilkunaście od urodzenia swego Anioła Stroża.

Pyt. A co to iest Szatan albo Czart albo Dyaboł?

Odp. Iest to Anioł takze, ale zły y hardy, y za to z nieba zrzucony y potępiony do piekła na…

Pytanie. A gdzie Dyabli mieszkaią?

Odp. Naywięcey w Piekle, latając y po świecie, pełno ich wszędzie, na wiecie w wodach wsiach domach, a wszędzie piekło z sobą noszą, Ludzi kuszą oszukują zdradzaią.

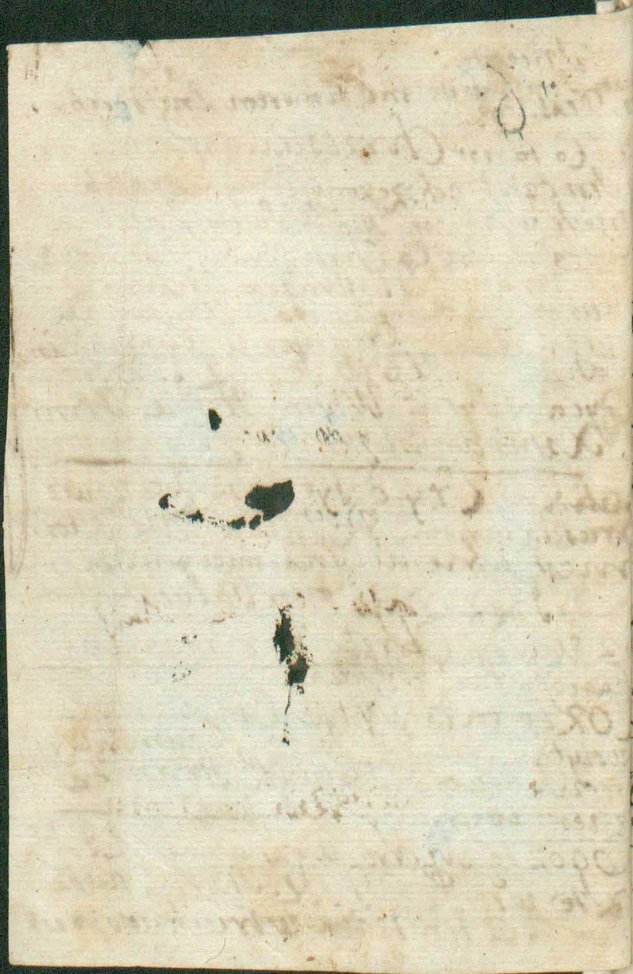
Pytanie: A Swięci co są?

Odp. Są to Ludzie tacy, iak my, ale

Incepta.
nite Filii, audite me, timorem Dni docebo
Ps. Psal. 38.

Co to iest Chrzescianin.
Iest cztek ochrzczony, iednym sposobem z trzech wyznaiący Wiarę Swiętą Katolicką Rzymską. Za Co Chrzescianin? Od Xrystusa [illegible] Nestorianin od Nestoriusza Arianin od Ariusza. Machometanin od Machometa. Pierwsi Fideles Credentes. W Antiochii imo [illegible] Herb krzyż S. W Imie Oyca y Syna. W tym Herbie Trini[illegible] Xstus agnoscitur et Creditur.

Czy dosyć że sie kto zowie Chrzescianinem. R. Niedosć, ale Wiarę [illegible] dobre uczynki mieć potrzeba.
Bez czego non Salvandus?
Bez Wiary, Chrztu, a rozeznany [illegible] bez pokuty.
Cożto za Wiara. Oto wierzyć wszytkie artykuły świętey Rzymskiey [illegible] zgromadzenia, Tyczeszcza Kościelna [illegible] iest Wiara ale [illegible] ad frontem.
Kogo z tą Wiarą wyznawać. R. Boga.
Czto iest BOG. R. Stworca Nieba y Ziemi. A ten Ieden w trzech Osobach

Ad M. D. S.

9

SAMA ESSENCYA WIARY SWIĘTEY

Przez Pytania y Odpowiedzi dla Prostych ZEBRANA.

Venite Filii audite me, timorem Dom[ini] docebo vos

Co to iest Chrześcianin? Odp.

Jest ten Człowiek, ktory ochrzczony wo[dą] Chrztu S. wyznaie Wiarę S. Katolickiey Rzymskiey artykuły. Zowie się Chrześcianinem od Chrystusa którego Herbem Krzyż S.

Co to iest Wiara Katolicka!

O. Jest to Dar Boży, ktorym Człowiek oświecony mocno wierzy temu wszystkiemu cokolwiek nam BOG objawił y nam przez Kościoł Swięty do wierzenia podał. A ta Wiara iedna iest w całym Swiecie, Żydowska Luterska [illegible] [illegible]

Bez czego Człek nie może bydź Zbawiony? Odp. Bez Chrztu y bez Wiary. a dorosły bez pokuty.

W Kogoż to wierzyć trzeba?

W BOGA. Co to ten BOG? Odp.

Jest Stworca Nieba y Ziemi rzeczy widomych y niewidomych. A ten BOG iest we trzech Osobach w Oycu Synu Duchu Swiętym, y w iedney Istocie. Tak iak

A to iak? o to tak ——
iak swieca Woskowa zapalona ma trzy rze-
czy wosk, knot y ogien, a iest iedna swieca.
Taka rzeczą są trzy Bogi? Nie Bo(g)
iest Bog, Syn ten to sam BOG. Duch S. ten to
sam BOG nie inny: Wszystkie sobie rowne
Wszechmocne, mądzierne sprawiedliwe ....
trwiece. Co to iest Chrystus? Jest syn Bozy #
Czy moze kto BOGA poiąc
A. Nie, bo tym samym nie byt by Bogiem.
S. Augustyn chodząc po nad morze, uyzrzał
dzieci łyzeczką morze przelewaiące w dołek
&c. Cartagratang.

Czy widział kto BOGA?
Odp. Nigdy temi oczyma materialnemi: ani
Abraham, choc mu obietnice BOG czynił,
Ani Moyzesz, choc rozmawiał z Bogiem.

A Chrystus Pan Syn Bozy
czy widział BOGA: Miał widzenie Bo-
gostawione.

Gdzie BOG mieszka?
Odp. W Niebie na ziemi; w Nayś. Sakramen-
Jak wiatr iest wszędzie, tak Boska przezen-
cya: gdzie nie iest przez łaskę tam iest
na ukaranie. W niebie, w Piekle w serc(u)
A nizeli Bog stworzył niebo
gdzie mieszkał: Odp. Sam w sobie.
a iak dawno stworzył?
Jak stworzył swiat lat temu 5700

Wiele Person? Jedne. Bosko Boska, a Natur wiele? Jedne, Boska ...

Kiedy się Pan BOG począł? Od. Nigdy. Zawsze był, był, był. I nigdy się nie skończy. Zkąd się Pan BOG wziął, albo urodził. Odp. Nigdy się nie poczoł, ani się narodził. nie ma Oyca, ni Matki.

A za coż mowiemy Narodził się z Panny Maryi? To mowiemy że Chrystus Pan co do ciała narodził się z Panny y temu lat 1755. Ale Bostwo iego było przed wieki, w Oycu, nigdy się te iego Bostwo nie rodziło ani poczęło, ale było ieszcze przed Stworzeniem Swiata.

Bez czego cztek nie może bydź zbawiony? Odp. Bez Wiary Katolickiey y Chrztu S. Jako napisał S. Paweł. Nie podobna rzecz iest bez wiary podobać się BOGU. O Chrzcie S. przez Jana S. w Rozdziale 3. Jezeli się kto nie odrodzi z Wody y Ducha S. nie może wniść do Krolestwa Niebieskiego.

Bez czego ~~[illegible]~~ ieszcze cztek Chrześcianski nie może bydź zbawiony?

O to bez tego. gdyby nie wierzył w BOGA w Troycy Jedynego. Druga gdyby nie wierzył. że Druga Osoba Troycy S. to iest Syn Boży stał się człowiekiem żył lat 33 z nami na ziemi nauczał

nas przez swoię Ewangelię y przykłady
a potym okrutnie ~~[illegible]~~, na krzyżu
cierpiał, y umarł. 3. Żeby nie wierzył z
Bogiem, y zatym grzechem, a dobrym niebem.
Kiedyż się druga Osoba Troycy S. to
iest Syn Boży stał człowiekiem. Odp.
Oto wtedy, kiedy Anioł Pański Gabryel
z Nieba posłany, zwiastował P. Maryi
zostaiący na modlitwie w domu w Mie-
scie Żydowskim Nazareth. Wtedy iak u
mowiła Nayś. Panna: Oto ia Służebnica
Pańska niech mi się stanie według słowa
twego. Nie z nasienia ludzkiego ale z Ducha
y zaraz ze wszystkim uformowany

Coż ten Syn Boży na swiecie
czynił? Oto będąc w żywocie Maryi 9.
miesięcy, potym narodził się w Betleem w Sta-
yence lat temu 1755. Potym rosł, był
posłuszny S. Jozefowi Maryi, nie pro-
żnował, robił ciesielstwo z Jozefem S.
Potym zebrał 12. Uczniow y nazwał
ich Apostołami.

Co cierpiał Chrystus?
Oto iak widzieli Żydzi że Chrystus cuda
czynił, umarłych wskrzeszał, ślepym wzrok
dawał, niemym mowę: czarty wyrzucał
y był bardzo mądry, widząc że był wielki
z wielką mu zadrością przekupili
Judasza iednego Apostoła dali mu sre

Srebrników 30. aby im wydał Chrystusa:
Dał się tedy modlit Chrystus w Ogroycu
to iest w ogrodzie blisko miasta Ieruzalem,
tam Iudasz zdrayca przyszedł z Żołnierza-
mi y pocałował Chrystusa znak daiąc,
Więc związany powrozami, prowadzony do
miasta Ieruzalem do Starszenstwa Żydo
wskiego to iest do Annasza Kaifasza po
tym do Ponckiego Piłata, do Heroda, wszę
dzie bity, plwany, potrącany: potym, u słu-
pa nago cięty rozgami, biczami potym cier
niem koronowany, potym krzyż sobie niesł
na gorę Kalwaryę na przedmieściu Ieruzal.
tam na gorze zaprowadzony do krzyża
przybity, do gory podniesiony, słonce się
zaćmiło, bok mu żołnierz przebił na
ostatek Iozef Senator Ierozl. z Nikode-
mem dwa uczniowie Chrystusowi pocaze-
mni zdięli z krzyża do grobu włożyli ciało umarłe
go przechowało: z tego Grobu dnia trzeciego
dnia zmartwychstał, y to to iest zmartwych
stanie albo Wielkanoc.

Wiele Chrystus wycier
piał:
Oto sam Chrystus obiawił swo
im kochankom Świętym S. Brygidzie Szwe Gertrudzie
chrydzie nabożnym, że podczas męki swoiey
naprzód w Ogrodzie na modlitwie, z boia-
źni ... ...!

Zyn smutku y tesknosci przed zaczynaią-
cą się męką we Czwartek wielki wylał kro-
pel krwawych z ciała swego 118000/225. Żoł-
nierzow było na Xtusa komenderowanych
5600 a z Pospulstwa 230. Każdy z nich to trą-
cał to uderzył. Podniesiony był za łeb albo
włosy 170 razy. Podczas biczowania u słupa
wziął plag 6666. Upadł na ziemię razy
u słupa y pod krzyżem 3 razy. Inni pokładaią 12
12. W gębę uderzony pięścią 20. po gole-
niach razy 32. Ran śmiertelnych od-
niosł 21. Raniony w głowę ciernio-
wą koroną 1000 razy: którą wkładano 3 razy y
zkładano: wtedy kijem w koronę z góry
uderzono razy 40. Ciernia od korony
przeniknęło aż do mózgu pięcioro: z których
troie zostało w głowie aż do śmierci. Ie-
dy tak Nasz. głowę dręczono, wypłynęło
krepel krwie 2000. Nogami deptany
140 razy. Westchnął serdecznie P. Chrystus
razy 40. Kiedy go na Kalwarii do krzyża
położono na krzyżu y gwoździmi przybija-
no, wtedy pluniąć y charknięć na ciało
Chrystusowe 73. a przed tym nań pluno-
no 100. Sińcow odniosł 1199. Za nos
targano razy 20. Za brodę 78. Zębow 2
wybito z gęby świętej. W kark uderzono
razy 25. Za włosy po ziemi włuczono
razy 27. W Ramieniu miał cięzką
Ranę od dźwigania krzyża na Kalwaryę.
Odniosł wszystkich Ran na ciele swoim

niewinnym Xsthus 5475. A z tych było 19.
tak cięszkich, zeby był Chrystus od kazdey
umarł, gdyby go było Bostwo nie wspie-
rało. Tę Mękę Chrystus cierpiał wczel-
ła Czwartek y Wielki Piątek. od smutku
w ogroycu aż do skonania cierpiał godzin
20. A od Weyscia do Ogroyca aż z mar-
twychwstania wychodzi godzin 55.

Zważcież Katolicy iakiemy powinni bydź
wdzięczni Chrystusowi: nie powinnismy
go drugi raz z Żydami krzyżować: bo ile
razy się na grzech śmiertelny odważamy drugi raz tedy
go krzyżuiemy iako naucza S. Paweł. Ile ra-
zy na krzyż zapłacz, albo wszetecznika tobie.

A ~~[illegible]~~ za coż te tak cieszkie Męki Xsthus
cierpiał? Czemu on Żydów w kamień nie
obrócił, ziemi nie kazał pochłonąć będąc Bogiem?
Odp. Nie Chrystus z tego nie zrobił. Ale
Adam pierwszy na swiecie Człowiek Oyciec
nasz z Ewą zgrzeszyli w Raiu iabłko
zerwawszy zakazane: za ten tedy Adamow
grzech Syn Boży niby pokupuiące wziął na siebie Ciało
y Oyca Przedwiecznego przepraszaiąc za
tenże grzech pozwolił siebie bić kamie-
niować krzyżować Żydom.

A czemuż S. Bóg nie przy-
słał na swiat S. Michała Archanioła
albo Moyżesza albo Eliasza albo Proro-
ka którego, żeby to był wycierpiał a nie

syna swego zesłał ~~Syna Bożego Xiężna~~. O to ta iest racya.
Że Archaniół Moyżesz Chaziasz albo iakj
Prorok są tworzenia, Stworzenia Boskie
Poddani Bozcy, toc nie mogli Poddani
przeprosic tak wielkiego Pana Nieba y po
Ziemi: ~~Trzeba było kogoś godnieyszego~~
stąd, nie było godnieyszego nad Syna Bo
żego. Na co takie podobieństwo Jak Lewszka pod
Warszawą urwał Herba zast. na szubienicę,
na szczęście nieproszyła poddanych, ale Xiążęta
Senatorów etc. Potym grzech Ad.
mowasz nieskończony złość, toc potrzeba
bował osoby nieskończoney godności, ktora by była tę winę zapłaciła, a taką osobą
był Syn Boży. *

Co ieszcze Chrześcianinowi ka
tolikowi wiedzieć potrzeba y uczynię.

O to skład Apostolski albo Wierzę w BOG
Wiedzieć y zachowac 10 Przykazania Bozego
Pięciorо Przykazania kościelnego że iest 7
Sakramentow. Powinien wiedzieć dob
uczynki y ie czynić.

Co to ten skład Apostolski?

O to iest, ktory Apostołowie mieszę się na św
złożyli. na wyście 12. części ktory się iak zaczyna?

Wierzę w BOGA Oyca Wszechmogącego S
rzyciela Nieba y ziemie / y w JEZUSA Xh
Syna iego iedynego Pana naszego / ktory się po
z Ducha S. narodził się z Maryi Panny, u

męczon pod Ponckim Piłatem, ukrzyżowan, umarł y pogrzebion: zstąpił do Piekła, trzeciego dnia zmartwychwstał: wstąpił na niebiosa, siedzi na prawicy BOGA Oyca Wszechmogącego: ztamtąd ma przyść sądzić żywych y umarłych. Wierzę w Ducha S. S. Kościół powszechny, Swiętych obcowanie grzechów odpuszczenie: ciała zmartwychwstanie, żywot wieczny. Amen. Co to iest [illegible]

Co to iest: Zstąpił do Piekłow: Oto się tak znaczy. Piekło nayglębsze Czyściec wyżey: Otchłan dzieci y Otchłan Oycow Swiętych.

Triplex Praecepta Fidei, Decalogi seu morum Praecepta Sacramentorum

Cosmy ieszcze powinni wierzyć y umieć. Że iest Dziesięcioro Bożego Przykazania.

Co to iest Przykazanie? Oto te co Bog podał Meyzeszowi na gorze Synai. Ktoreż to są?

1. Ja iestem P. BOG twoy. Nie będziesz miał Bogow cudzych przedemną.
2. Nie będziesz brał Imienia P. B. twego nadaremno.
3. Pamiętay abyś dzień Swięty święcił, to iest Niedziele y Swięta.
4. Czci Oyca twego y Matkę twoię
5. Nie będziesz zabiiał.
6. Nie będziesz cudzołożył.
7. Nie będziesz kradł.
8. Nie będziesz mówił fałszywego świadectwa przeciw bliźniemu twemu.
9. Nie będziesz pożądał żony bliźniego twego.
10. Ani domu ani roli ani osła ani żadney rzeczy, ktora iego iest.

Praecepta 2. Charitatis.

Dwie Przykazania miłości: 1. Będziesz mi-
łował Pana BOGA twego z całego serca twego
z cały Duszy twoy, ze wszystkich twoich s[ił]
2. Będziesz miłował Bliźniego twego iako
siebie samego. Się Przykazania y Naturalne [...]

Dwie Przykazania Natur[alne]

1. Co tobie złego, drugiemu nie życz. 11. Co tob[ie]
dobrego życz y drugiemu.

Czego iescze potrzeba Katolikowi

Od. aby umiał Pacierz, albo Modlitwę Pańską.

Co to ten Pacierz, ktorego Pan Chrystus sam M[at-]
thaei cap. 6. nauczył: Sic autem vos orabitis:
W ktorym Pacierzu iest 7. Prozb.

1. Oycze nasz, ktorys iest w niebie, święć sie im[ię]
(tw[oie])
2. Przydz krolestwo twoie.
3. Bądz wola twoia iako w niebie tak y na zi[emi]
4. Chleba naszego powszedniego day nam dzisi[a]
5. Odpuść nam nasze winy, iako y my odpu[szcza-]
my naszym winowaycom.
6. A nie wodz nas na pokusy.
7. Ale nas zbaw odezłego.

Po Pacierzu idzie Pozdrowienie
Anielskie.

Co to iest Pozdrowienie Anielskie?
O to iest te ktorym Gabryel Archanioł
pozdrawiał Nass. Pannę Maryę.

Zaczyna się tak. Zdrowaś albo bądź pozdro
wiona Panno Marya łaski pełna Pan z to
S. Elżbiety ta. zaś pozdrawiając P. Pannę.
bo: Błogosławionaś ty między niewiastami
y Błogosławion owoc żywota twego Jezus.

Te zaś słowa: Święta Marya Matko
Boża módl się za nami grzeszny-
mi, przydał Kościoł Boży, przeciw Here-
zyarchi Nestoriuszowi, który bluźnił że Nayś.
Panna iest tylko Matką Człowieka Chrystusa,
ale nie iest Matką Boga Człowieka.
Ostatek słów: Teraz y w godzinę śmierci
przydał S. Pius Papież. teste Lohnero.

Wiele Sakramentów?

Rz. Siedm. Które? Chrzest, Bierzmowanie
Ciało y Krew Pańska, Pokuta, Ostatnie Poma
zanie, Kapłaństwo y Małżeństwo.

Co iest Chrzest

Jest pierwszy Sakrament w nowym Zakonie
od Chrystusa postanowiony, który zawisł na
polaniu Wody y słów pewnych wymówieniu
przez co Bóg grzech pierworodny
nam odpuszcza. Kto się nie odrodzi. Xig bapt.
Wielorakt iest Chrzest? Odp. Troiaki.
Jeden w wodzie, drugi we Krwi, trzeci
w pragnieniu. Materya Woda y Forma
Ja ciebie chrzczę: to iest obmywam cię w Imię Oyca etc.
y intencya. —

Czego do Chrztu? Odp. Kumow albo Oycow Chrzestnych. Jeden y iedna. Rodzi pokrewienstwo Duchowne między Chrzczącym y Dzieciącem Chrzczonym. .. Między Trzymaiącym y Dziecię ciem trzymanym y rodzicami iego.

Te Kumostwa Duchowne przeszkadza do małżenstwa. ~~Powinnosc~~ stat

Co za Powinnosc? O to starać się aby o nich staranie mieli, y wiary nauczyli.

Dla tego powinni bydz Oycowie Chrzestni katolicy.

Drugi Sakrament Bierzmowanie. Co za materia, forma. Na czym zawist na złozeniu rąk Biskupich y mowieniu słow Ego te signo signo ~~salutis~~ Crucis et confirmo te Chrismate salutis in the Patri!

Kto Sakrament ten przyjmować?

Powinien Ociec Chrzestny bydz.

— Za co ~~ugobe~~ wtwarz bić Biskup.

Na co ten dawe Sakrament: O to na znak Ducha S. na znak ~~ludzku~~ utwierdzenia w Wie[rze]

A czy powinien kazdy Ochrz[...]

~~Nie kazdy~~ Powinien by kazdy gdyby miał sposobnosc

Trzeci Ciało y Krew Pana

Zkąd się uczta? Gdyby zytny chleb

A kiedy xiądz zyca Ksiądz: Czy iest tam

Jaka częsc temu ciału.

Czwarty Sakrament

Pokuta. ~~Skrucha~~ Żal Spowiedź, Dosyćuczynienie

~~Czyim~~ Kto ma moc rozgrzeszać?
Xiądz należycie poświęcony, aprobowany A kiedy
Xiędza nie masz co robić: Żałować.
A kiedy Xiądz iest a wyklęty? ~~Żal~~
~~Może absolwie[illegible] Sakrament[illegible]~~

Co to Kapłaństwo.

Jest Sakrament Nowego Zakonu od Xjezusa Xa Ustanowiony daiący moc Kapł. poświęconym na poświęcenie Ciała y Krwie Xjezusa Pańsk. y na rozgrzeszenie grzesznikow.

Kiedy postanowił ten Sakrament Xjezus.
Kiedy na Ostatniey Wieczerzy: To czyńcie na moię pamiątkę.

Kto poświęca Kapłanow? Oycę S. Biskupi.
Jak poświęca: oto podaie ~~[illegible]~~ Hostyę na patynie y Kielich z winem: Potym składa Rece mowi: Weźmiecie Ducha S. ktorym odpuścicie

Co za powinność Kapłana posięg.
Oto Mszę S. odprawować za Żywych y umarłych: Zachować Czystość: Pacierz Kapłański odmawiać a ieśli iest Pasterzem powinien Kazania mieć Spowiadać nauczać.

Piąty Sakrament

Ostatnie Pomazanie.

Co to iest Ostatnie Pomazanie?
Jest Sakrament Nowego Zakonu postanowio-
ny od Xhrysta a opowiedziany przez S. Jaku[ba]
Apostoła służący na uzdrowienie Ciała y Du[szy]
Tak bowiem mówi S. Jakub: Infirm[atur]
quis in vobis? Na co się tak zowie? Naczym zależy ten Sak[rament]
Jak to ten Sakrament administruią.
O to iak dadzą znać: przyidzie Pasterz: p[rzy]
ca S. urzędzie kaze się modlić: a sam Oleiem
Święconym przez Biskupa namaszcze chory[ch]
Naprzód oczy: mowiąc: Przez te święte nam[asz-]
czanie, y swoię nasz. miłosierdzie.

Na co się ten Sakrament zda? co za
skutki iego? O to na to, że się c[ho-]
remu Człekowi polepszy na zdrowiu y resz[te] [grz-]
ieszne grzechy odpuszczaią mu się: ktore,
o spowiedzi pięciu; na spowiedzi się nie wysp[o-]
wiadał, zapomniał.

Czy każdy chory powinien? Każdy
kto by przez kontempt opuścił, zgrzeszył by.

To iuż ten Sakrament przyimu[ie]
u umierania potrzeba? Nie: kiedy się ciężko zda[rzy]
ale że nie od tego S. umiera ale że co razd[...]
Wyraźnie S. Jakob w Liście: Infirmatur quis
in vobis, inducat Presbyteros

Szosty Sakrament Kapłanstwo.

Co z to iest Kapłanstwo? R. Iest Sakrament Nowego Zakonu od Christusa postanowiony na poświęcenie Ciała Chrystusowego y rozgrzeszenie ludzi.

Kiedy postanowił Sakrament Kapłanstwa. R. Postanowił na Ostatniey Wieczerzy, mowiąc: Hoc facite in meam commemorationem. Iak świadczy S. Paweł w Liscie swoim z pisanym do Korintyan.

Iak że to tych Kapłanow święcą? Kto święci? R. O to święci Biskup nie tak iak Xiądz Wodę albo Postek, ale siedm razy święci z wielkiemi ceremoniami.

A prosty Xiądz mógł by oświęcić drugiego Xiędza: nie mógł by.

Co u Lutrow Kalwinow są dobrodzieie święci, zyidzie się kilkoro ludzi: Ma xięży dzieci, nie ma żadney mocy iest prosty cztele tyle ma mocy co Wasyl, Stawryło na wsi albo Ieko albo i Szmuyło u karczmie.

Zaczym Lutorski Xiądz chcąc spowiadat nic nie waży, ani Msza nic nie waży.

A dawno się Kapłani na świecie. O to ~~każdego~~ naprzod wiedzieć że dwoiacy są Kapłani iedni Starozakonni Zydowscy a ci są iak wyszli Zydzi z niewoli iaz lat Sabbatyczney: tych postanowił BOG przez Moyzesza. Ci Kapłani

Żydowscy byli w urzędy tak Boży
Woły bili, ognie palili, strzyżm... żon
y ramy Mszy S. nie mieli, nie spow.

A zaś Kapłani nowego zakonu to iest
Chrześciańscy idą od Chrystusa, iak temu lat
1751. a ci mają moc ciało Xtusa poświęcić
iest moc ...ze rozgrzeszać etc.

A gdyby iaki człek uczony ubrał się w
szaty Xięże y przyszedł mszę S. mieć,
spowiedzi słuchać? nic nie ważny.
A gdyby mężczyzna został Xiędzem, a on
nie chrzczony: nic nie ważny.

Co za powinność kapłana?

Brewiarz, modlić się za żywych y umarłych
czystość zachować, szaty kapłańskie ...
nosić.

Czy każdy Xiądz może być Plebanem
Pasterzem: Nie każdy, kiedy mu dadzą
Jurisdykcyą Pasterską.
Owszem bowiem są Xięża iedni do Mszy
do pacierzy iako to Mnisi Oycowie Zakonni
a drudzy Xięża są Plebanami: ... chodzą
... Dusz, Sakram. administruią, śluby da...

Siódmy Sakrament Małżeństwo.

Co iest? Sakram. postanowiony od Chrystusa który zawiera ...
czeniu. Czy było Małżeństwo od początku świata
Było, ale nie Sakramentem. Kiedy postanowił w Kana
Galileyskiey. Bez czego Małżeństwo nie ważne
A Bez ślubu: u Żydów ... u Macedonów chleb
gładio ...
A ślub kiedy nie ważny.
Jest takich rzeczy 15; które się Przeszkodami ...

xenstwem zowią. iako to. Error: żeby Piotr wziąwszy
Barbarę a on się starał o Magdalenę iey siostrę.
2do Conditio żeby wziął sobie kto żonę nie równey
kondycyi naprzykład Jest rozumiał że szlachcian-
czka albo Dziewica, a to iego poddanka albo
nie ucściwa.
3tio. Votum żeby kto uczynił Slub Czystości do
śmierci żyć w panieństwie, albo do Zakonu wstąpić,
albo żeby się Xiądz ożenił.
4to Cognatio. Pokrewieństwo. 5. Crimen Grzech.
albo żebie leżąc żeby się pobrali
żeby naprzykład żona struła, męża a za innego
szła to iuż nie ważne małżeństwo iey.
6to Cultus disparitas. Kiedy się rożney wiary
pobiorą naprzykład Chrześcianin Żydówkę albo Tur
czyn Chrześciankę.
7mo. Vis. Gwałt, przymuszaiąc Jemczyzne
Panowie, Rodzice. 8vo. Ordo Kapłan
stwo y owszem Subdiaconat Dyakonat.
9no. Ligamen, Wtedy kiedy kto ma żonę
a z nią się nie rozwiedł. 10mo Honestas Czy-
stości
żeby zaręczywszy się albo iuż y żonę poiąwszy z tą
dzy Famili, z niewu w tyże Famili, nie uwa
żaiąc na powinowactwo, z niem brat żonę.
11mo Aetas Lata także nie zupełne impe-
diunt, to iest kiedy mężczyzna lat nie dojdzie
14. a białogłowa 12.
12mo. Affinitas Powinowactwo.—
13. Clandestinus. kto by brat żonę potaie-
mnie, bez Plebana, bez Zapowiedzi, bez Indultu
14. Gdyby Porwana była Żona.
15. Gdy by kto, Ślub brał nie przy właśnym
Pleb. y bez Świadków 2.

O Cnotach Teologicznych.
Co są?
Ktore? Odp. Wiara, Nadzieia, Mił[illegible]
Co iest Wiara? Oto wyznanie Boga
w Troycy Jedynego Oyca Syna Ducha S.
Wyznaie Xiktusa że iest Bogiem y Człow[illegible]
Wyznanie. Że Dziener Zmartwychwstania
że 7. Sakramentow wyznanie że w[illegible]
Drekto Niebo, Czysciec zgoła wszystkich
artykułow.

Fides Catholicam [illegible] [illegible]
Fides Dura [illegible] Veritas.

Co iest przeciwnego Wierze S. Oto n[illegible]
Odwiarstwo Pogańskie Żydowskie Herez[illegible]
Co Żydostwo? Co Pogaństwo? Co Her[illegible]

Druga Cnota Teologiczna S. Nadzieia
Co to iest nadzieia iest pewne oczekiwanie
Błogosławieństwa, pochodzące z łaski Boże[j]
y naszych zasług.
Co za skutki nadziei?
Dodaie nam siły do starania się o łaskę Boską
Drugi skutek bezpieczne nas w śmierci [illegible]
Czyni oczeki. Tak Męczennicy
Za oddała [illegible] się.
Co przeciwnego Nadziei?
Desperatio. Ow grzesznik co strace moy
grzech większy niż [illegible]
Druga Przesumptio. Ow, Nie[illegible] mea D[illegible]
Dziennie.

Trzecia Cnota Teol. S. Miłość
Co Miłość? Jest Cnota ktorą kochamy Boga nad
wszystko, a bliźniego iak nas samych.

Co to iest BOGA nad wszystko kochać. Jest to gotowym
bydź y raczey otrać sobie wszystko stracić. Chudeszy
heners zdrowie Odstąpie Oyca Matki przeh BOGA:
i Lacnyskim Czart w postaci Anyoła stawieni
odradził bona opera. Muleg Catech. fol. 128.

Serafini w Niebie: SS. Męczennicy Święci. S. Abra
ham syna z miłości. S. Magd. de Pazzis. S.
Filip Nereusz aż w ... S. Stanisław Kostka

Co są za znaki miłości?

Oto takie znaki są kochaney osobie. Z nią ... gadać, wdzięczyć się, żądać iey rozkazy wykonać. Też czyn ...
Oyca BOGA, często z nim dyskurowania ... wszystkim
Uprzykrzenia ... obiecywy ... ~~od nas~~

Co Miłość ~~...~~ sprawuie?

Żeśmy gotowi wszystko źle wycierpieć: wszystko dobre
czynić. Zdel grzechy ... maże: Chrys
tus przed ... się dyscyplinami to w ... da
ie Miłość-ng Magdaleny.

~~Czy może człowiek BOGA kochać~~

O Miłości Bliźniego.

Czemu? bo BOG roskazuie: bo bliźni iest żywy obraz
Boga iak i ata y ty: bo krwią Syna Bożego odkupiony
bo iesteśmy sobie Bracia od iednego Adama y Ewy ...

Życzyć mu dobrze zdrowia fortuny dłuższego życia
w Hiszpanii Szlachcic życia z tego ... Mul. Cath. fol. 172

A nieprzyiaciela czy kochać
Ximo michi ze Stefan S. X. Edmundy
Campianus Iezuita.

O Siedmiu Grzechach głownych.

Ktore y ktore są? Te siedm. Pycha Łakomstwo, Nieczystosc, Zazdrosc, Obzarstwo, Gniew, Lenistwo.

Za co się głownemi zowią? bo są fontes peccatorum

Czy wszytkie są grzechy te smiertelnemi? Nie wszytkie. Ktory pierwszy między temi?

Od Pycha, ktora iest apetyt chwały własney, w ktory się nad innych wynosi. W dzisieyszym Ewangelii Non sum sicut cæteri. Pycha origo vitiorum. Tobiæ 4. In ipsa enim initium sumpsit omnis perditio. Lucyper. Nabuchodonozor. 7 lat. Isaia c. 14.

Pycha ma tesz Curczek swoie? Nieposłuszenstwo. 2 Chluba. 3 Hypocriam albo obłudę. 4 Zwadę. 5 Upor. 6 Presumpcyę, 7 Aekamowanie. (gniezdkę)

Co się Pysze sprzeciwia?

Oto Pokora, uniżonosc. Chrystus mowi: Discite a me quia mitis sum et humilis corde.

O S. Franciszku Wyznawcy S. Bonawentura pisze, że Brat Pacificus będąc Socium Tow. S. Franciszka w drodze wstąpił do pustego kościołka, modląc się obaczył tron bogaty. Co dla kogo. R. Tron dla ubogiego a pokornego Franciszka. Potym idąc zapytał S. Franciszka: coby o sobie rozumiał. R. Że grzesznik wielki. Nieleczo fol. 376.

Ktory grzech drugi głowny? R. Łakomstwo. Jest chciwosc wielka zbierania

bogactwo. Jest ciężki grzech. S. Paweł zowie Idolorum servitutem, radice omnium malorum. S. Bonawentura Wieprzowi Karmnemu przyrownuie który aż po smierci pożytek czyni. Mamy w Ewangelii obogacza iednym y Łazarza. Łakomy co nic nikomu nie dał głow smiertnych nie słuchał: aż po smierci gdy się niedbano za niego Kupiec ow Lugdunski, szatan ręce ukrzy zamknął.

Łakomstwo ma swe corki.

Zdradę, Oszukanie, Krzywoprzysięstwo, Niepokoy, gwałt, nie miłosierdzie, zatwardzenie serca.

Trzeci grzech głowny Nieczystość.

Co to iest nieczystość? Jest to skłonnosc Człeka do cielesnych grzechow. A tych grzechow cielesnych iest wiele. 1. Cudzołostwo. 2. Grzech z wolną osobą: Kazirodztwo Swiętokradztwo Bezbożny grzech, Sodomski grzech: ~~grzech z samym sobą~~ innych nie powiadam bo ~~ust~~ usty wymowić y boię się zgorszyć.

Całowanie, Łaskanie, szpetne patrzenie są także grzechem często smiertelnym.

Straszna Historya o iedney Łakorzynie w Indii Anno 1218. w Mieście Stata. 9 Octobra.

Czwarty grzech głowny Zazdrość.

Jest smutek z dobrego imienia Bliźniego.

Salomon Sapientia 2do. Invidia diaboli mors introivit in orbem.

Komu szkodzi? Samemu

Kaim Abel.
Zazdrość Vetrico Bratogt setnię Cgua ab ori gine mundi: Chudę: serce swe przeraiącą y ymesó zasxcioreze: opartą na łance ostrey. quaa inde fruitu inde perniciem.

Theager es 400 darni: ieden co niec bił rzągami. do mey zabity: Sukcessi: wszyce wrudali, aż pamiętne pety, posta Statua gne postanowiena.

Piąty Grzech Obzarstwo
Co iest?

Jest zbytnia chciwość iedzenia y trunkow: kiedy Człek az nazbyt chce mu się nie chce pe w siebie.

A to w ten czas człek grzeszy rymnechom Kiedy: az na zbyt smaków szuka. Mogłby się drugi chyse kawałkiem chleba barszczem, Jarzą a on uprawnie drugi nie zapłaci a ... dla przyiemności przeczynie szuka mięsa.

Mogłby się drugi wody napić a on trunca ... gorzałki miodu pragnie a dzieci gołe xorą naga: anidarz się upomina o drugi Pan ... dziecię.

Czy iest Obzarstwo Pańskie grzechem: Śmiertelny Jest. Adam zobzarstw zerwał iabłko. Loth pogybł az z Cercami zgrzeszył Noe: ney ... S. Paweł Neg ... Regnum Dei possidebant. Kiedy to chłopek Grosz exmore rotu put rotu: a potym zaydzie do karczmy. Uno die multorum dieru labores sorbuit S. Ambr.

Czy godzi się w kompanii do pijaństwa kogo przymuszać? Nie godzi. Szlachta Polska ten się prosi wypraszą a tu lecz wiją za drzwiami prosi o kawałek chleba toć lepiej dać panu temu.

Co za grzechy przy pijaństwie?

O to bluźnią, łają Boga. Święt[ych] chorągwi nie obserwują zajechawszy do miasta. Zwady, zabójstwa, cudzołóstwa, szpetne gadania, śpiewania.

W Żywotach Ojców Pustelników tak jest historya: że jeden pustelnik smutny, ebrzy[?] za omnia peccata. Nuc[leus] fol. 395.

Szósty grzech główny Gniew.

Co to gniew? Jest poruszenie wewnętrzne pragnące czyjej zemsty, czy to słowem czy to uczynkiem.

Gniew trojaki. 1. Gniew dobry słuszny: jako Boski, Pański, Ojcowski, Starszych: Irascimini et nolite peccare:

Drugi gniew powszedni, kiedy się trochę rozgniewa zaraz obaczy.

Trzeci gniew zganny, przeklęty, gdy się kto za weźmie na drugiego: O tym to gniewie mówi Xtus: Omnis qui irascitur fratri suo reus erit iudicio. Skutki gniewu: Dyabeł mieszka człeka ślepym szalonym czyni. Więc z tego czyni z gniewu jeden drugiego zapali, o tym[?] szaleńca zabić, uda do sądu, bluźni Boga. Gracz ow[e]go syna zabił, sukno dziecię. Clementia est ad usque tormasię[?] ratuje dziecię. Nucleus fol 402.

Siodmy Grzech głowny Gnusnosc albo Lenistwo.

Co to iest Gnusnosc? Jest opuszczenie umysłu nie nie chcącego czynić.

Ma ten grzech Coreczki swoie Oziembłosc, Stochosc Serca, ospałosc, prozrowanie, nie nabozenstwo, nieciekawosc, uteschnenie w Zyciu.

Nie lubi P. BOG oziebłego Leniwego y tak mowi do Biskupa Ladecyi: Utinam frigidus esses, aut calidus. Na drugim mieyscu Maledictus qui opus Dei facit negligenter.

S. Brigida Panny iedney do siebie zaprosiła y do stołu, aż Czart przy oney Pannie usiadł do stoła.

Cztérech ostatnich rzeczach Człeka: o ktorych mowi Pismo S. przez Eklezyastyka w Rozd. 7. w Wierszu 40. Pamiętay na ostatnie rzeczy, a nigdy nie zgrzeszysz.

Ktorez to są Ostatnie rzeczy? o to te 4. Smierc, Sąd Boży, Piekło, Chwała Niebieska.

Dziś o Smierci pomyslmy sobie.

Ze Smierc iest straszna nikogo nie minie, ani Papieża, ani Cesarza, ani Króla, ani Xiążęcia, ani ~~Doktora~~ Senatora, ani Szlachcica, ani Chłopa. Umierał Nasz Zbawiciel ~~Xtus~~ sam Syn Boży: umierała Matka Boża Maryja. Toc y my pomrzemy. Sami tylko Enoch y Eliasz do tych czas ieszcze nie umierali przez kilka tysięcy lat, ale aż umrą gdy Antychryst ich każe pościnać przed Dniem Sądnym.

Coż ta smierc?

Iest wyscie Duszy z Ciała, iest rozłąka z Zyiącemi z kochanemi: iest rozłuka z roskoszą, grzechami, z fortuną, chudobą, z skarbami. Nic nam nie dadzą tylko smiertelną koszulę y cztery deszki. Teraz się nam kłaniaią, a po smierci depczą, po nas chodzą: nayda lej za tydzien o nas zapomnią, a z raźu się nas boią umartych uciekaią od nas. Wszytko po nas zabieraią. Dla tego

z płaczem prawi Prorok _ O śmierci iak iest gorzka pamięć twoia.

Uważmy sobie.

Ta Smierc iako zdrayca niepewna, w to dziecinnym, to w chłopięcym to w doy rzałym wieku ludzi zabiera.

Sprawiedliwy człek, ktory się poprawił, wy pokutował za grzechy, będzie się spodziewał, albo też actu bedzie widział Ukrzyżowanego Jezusa Matkę Nayś. SS. Aniołow S. Bożych ktorzy śmierci swoiey: a z tego o Moy Boże iakże będzie cieszył, skakał z pociech. S. Antoni Padewski: O Jezu widzę M. y Jezusa. S. M. dlatego z Lol: Muzykę słyszy Anielską. S. Pawła.

A zły nie sprawiedliwy człek grzeszny nie pokutuiący, obaczy z tey strony iuż iuż prędko nagotowane: z tey strony Czar tow z widłami, grabiami, powrozami. Widzi y Chrystusa Ukrzyżowanego, ale pioruny rzucaiącego na grzeszni y mieczem sprawiedliwości swoiey grożącego. Staną przed oczyma wszystkie niecnoty owe cudzołoztwa, Komplementa owe piań stwa pełne pieniędzy przepitych długi nie po płacone, a iuż nie masz zkąd zapłacić! Staną w oczach przy śmierci owe złodzieie, owe fałszywe przysięgi, owe truczny, czáry: owe spowiedzi świętokradzkie z zataieniem grzechow, owe zgorszenia owe potaiemne wszeteczenstwo, bestyalstwa owe oyca Matki potrącenia pobicia. Stanąłowe Niedziele Swię ta pogwałcone dla targow, dla iarmarkow

dla łakomstwa. Grzechy te zdawały się małkie, ey nic to nie, a z tey nici powroz się stanie przy smierci, ktorym grzesznika Czarci ciągnąc będą do piekła.
Obstępią umieraiącego Pana Sludzy, obstąpią Oyca dzieci, krewni, sąsiedzi biegą płakać, szlochać ale nic a nic nie poradzą; ani zdrowia przyczynią, ani od Smierci obronią. A tu zaraz czeka grzesznika Sąd Boży, iuż Czart pazury gotuie. S. Antoni Pustelnik miał takie widzenie: że potężny Olbrzym poważnemu Wylot, ~~iako~~ czarny iak Murzyn, wysoki od ziemi aż do nieba. ktory co ~~kiedy~~ ieno umrze Człek a Dusza ku niebu idzie, że on chwyta iak wrobla albo chrząszcza, y rozbiia o ziemię, a drugich Dusz nie mogł łapać.
Uważmy sobie.
Swięci naywięksi lękali się Smierci, sam Chrystus bał się iey, przed smiercią począł się lękać, smucić y teskni[ć]. S. Hilarion 70 lat będąc na puszczy, na postach y modlitwach zląkł się smierci y mowił do Duszy swoiey iuż iuż wychodzącey z ciała swego: Wynidź wynidź Duszo moia czego się lękasz siedmdziesiąt lat służyłaś BOGU, a boisz się umierać. Jak to straszna smierć y świętym Ludziom.
Taką rzeczy ustawnie myslmy o Smierci gdyż nic iak od grzechu nas nie odstraszy iako ustawna pamięć

na Smierc, ze koniecznie trzeba umie-
rac a po smierci isc przed Sąd Pana
BOGA a Sąd straszny. S. Jan Jał-
muznik Biskup iak tylko obrzydził sobie
swiat, tak kazał grob sobie kopac: chłop-
cu rozkazał, ze by tym prawi ktorego
dnia zapomniał ~~kiedy~~ o grobie mowi: Oycze Panie
kaz grob swoy skączyc. A naylepiey
sie na smierc nagotuiemy wlepiwszy
oczy y serce w Ukrzyzowanego JEZU-
sa za nas umieraiącego, prosząc go
Ukrzyzowany Miłosniku osłodz smierc
naszą gorzką męką twoią. Jakes osło-
dził sługom twoim ze szli na Lwy,
a tygrysy, na stosy ogniste, na miecze na
rzezę. Smierc tak nam ocukruy
smierc, y day aby była dobrą y dro-
gą tobie się podobaiącą: Zeby smierc
nasza doczesna była prześciem do
Zycia wiecznego, do zycia tego udo-
żnym Studny ktori z tobą zyią wie-
cznie y bespiecznie a ciebie
iako BOGA swego kochaią
Serdecznie.

O Grzechach przeciw Duchowi S.

Wiele ich? A Sześć.

1 Praesumptio de misericordia D. S. Ecce peccavimus quid nobis triste accidit.

2 Desperacya. Judasz

3. Agnitae veritatis Impugnatio. Heretici Ludzie u sądach sprawach.

4. Fraternae charitatis invidentia. Bracia Jozefa. Ow Ewang. syn marnotr.

5 Obstinatio. Zatwardzenie: Admonicyam Lekceważących. Taki był Farao

6. Finalis impaenitentia.

O czterech Rzeczach ostatnich które są: oto te Smierć, Sąd, Piekło, Chwała Nieb: Czemu się zowią ostatniemi, bo są na Końcu człeka.

Co iest Smierć? Kto śmierć sprawił grzech.

Czy taka iak Malarze malują: Trze. Trzydziesci lat. Kitarzen 70 annis Ow grzesznik u S. Ludwika

Druga rzecz ostateczna Sąd.

Co iest Sąd. Iest rozsądzenie akcyi ludzkich

Sąd Boży dzieli się. Partykularny który Szczególny in morte: gdzie Dusza judicatur. Tego się Sędzi y Skrzyni Strachali ludzie. Drug

Sąd Generalny: gdzie Dusze y Ciało:

Na ktorym mieyscu będzie.

Blisko Ieruzalem: na dolinie Iozaphat: Locus ra quils medis. Tron Trąby Krzyż Chmura.

Na co Sąd y im orędowny.

W iedyney smierci iesli Dusze sędzi Chrystus Iudex vivorum et mortuorum. Zaco Aby całemu swiatu pokazał że sprawiedliwy: 2do Aby ktory Hypokrytow, w sądach wykręconych. 3tio Chrystus sądzony on też sądzie będzie 4to Sądzą też nie uznanie BOGA z spraw iego on się będzie iustifikowac etc.

O trzeciey rzeczy Ostatniey to iest o Piekle.

Co to iest Piekło iest to mieysce naznaczone grzesznikom nie pokutuiącym iest to Więzienie Szatana Czartowskie.

~~Zaco Piekło bo Dusze~~ Kiedy P. BOG stworzył Piekło: kiedy y kiedy swiat.

Dla kogo? Dla Dyabła. ~~2do~~ dla Grzesznikow nie pokutuiących.

Gdzie iest Piekło: w Centrum swiata: a te centrum znaydzie pod miastem Ieruzalem. Dusze y Czart ~~w ogląd~~ na tysiąc albo półtrzecia mil ~~ukrzyżowany?~~

Wiele iest Piekłow? Cztery: Piekło Oycow 2 Czysciec. 3. Mieysce Limbo Puerorum. ~~4to~~ Czwarte Mieysc. Otchłan CO. Swiętych. Długo te Piekło.

Czy może Piekielny ogien zgasić? Nie może ani wodą ani rzekami. Wszakże było Piekło nie zal..

Czy to zakręcą co zgładzi? Czy Pokut

tne. S. Bernard: Cesset ~~[illegible]~~ voluntas propria et infernus non erit.

Jak ciężkie męki? Ow Ewangelia s[więtego] swiadczy o Bogaczu. o S. Drechmelmie ktory widział męki piekielne w uczorze się nurzył? Aw? Acerbiora vidi. V. Beda.

Czwarta ostatnia rzecz Chwała Niebieska.
Co iest chwała: Jest widzenie BOGA.
S. Paweł porwany do 3. nieba Nec oculus vidit.
~~Bo[?]~~ O BOGA widzeniu S. Augustyn napisał: O pulchritudo tam antigua et tam nova.

Na czym ta chwała zależy oprocz widzenia BOGA? O że każdy człek będzie cztermi rzeczami obdarzony. ~~[illegible]~~ 2. Subtilitate. ~~ano~~ Claritate. 2. Impassibilitate. 3. Agilitate. 4. Subtilitate.
Toman Morz Sanctum Angelster: Peuch Catech fol. 442. Zu [illegible] ann.

O Grzechach wołaiących o Pomstę do Boga
Co to są grzechy? Że proszą iak się na BOG o BOG zemstę. Wiele ich?
Cztery. Dobrowolne Zaboystwo. 2 Peccatum Sodomiticum 3. Oppressio Pauperum. viduarum pupillorum. 4. Merces operariorum defraudata
1. Zaboystwo: Kiedy człek człeka zabiie. albo że

złości albo w pojedynku albo w gorących, na Ukrainie dla pieniędzy. ~~Ab~~ Haim Abla: Krol Izraelski krew jego winnych Proroków, to też jego psy chłeptali. Pod Zbarażem: Ludzi nieba y ziemi.

Drugi Grzech ~~Sodomski~~ do nieba o pomstę wołający, Grzech Sodomski: mężczyzna z mężczyzną albo białogłowa z białogłową: Ogień spadł, a takich ktomo się narodził tey nocy, piorun zabił Sodomitów.

Trzeci grzech wołający o pomstę do BOGA, ucisnienie sierot ubogich, wdów. Eudoxia Cesarzowa Caregr. Kathrope wdowie grunt wydrzeć kazała lat 35. w grobie stukanie etc. Theodosius syn Cesarz, leżał krzyżem etc.

Co to iest Exkomm: klątwa tero

Naprzód wiedzieć potrzeba że wszyscy z powinności iesteśmy iako członki złączone: zjednoczeni w iedney Wierze w Kościele pospołu w Świętych spcowanie. Ieśmy ochrzczeni iednych Sakramentów zażywamy etc. O toż kto wyklęty iuż nie należy: iako gałęź: iako kamień z muru: iako ślep ze sługi: iako zapowietrzony wydziedziczony u starych zakonie — —

Coż to za klątwa

Iest oddalenie, odcięcie ~~Dzięg~~ człeka ochrzczonego od drugich za iakie nieposłuszeństwo: bo tak P: Christus powiedział Qui Ecclesiam non audierit, sit tibi tanquam ethnicus et publicanus

Klątwa iest dwoiaka. iedna większa, kiedy kogo po imieniu wyklnią albo kiedy kto Kapłana potrąci, pchnie, rani. Druga klątwa mnieysza na tych co gadaią z wyklętemi.

Co za skutki klątwy? Co za szkodę kto ma ponieść? Oto [iedna] utraca prawowiernego obraza ze wszytkich suffragiów modłów co się dzieią w całym Kościele Rzym.

Drugi skutek iż wyklęty Sakramentów przyimować nie może. Nabożeństwa tez iest pozbawion, Mszy nie tylko słuchać nie może. 3. Do Kościoła ani do Cerkwi iść nie może wnyść: a gdyby wszedł podczas Mszy ustąpić nie chciał, powinien Kapłan od Mszy ś. odstąpić.

Nie godzi się gadać [ani witać] ani ieść ani pić z wyklętym. Os, orare, vale, comm. mensa negatur.

Umarłego nie godzi się chować na mieyscu ś. Przykład o Żołnierzu ex Nucleo.

O Czarach.

Co są Czary? Nic co innego tylko złość zawzięta szkodzić drugim z umową [y pomocą] z Czartem.

Wieloiakie są Czary?

Są dwoiakie iedne właśnie Czary szkodzące ludziom na fortunie, iak grady, choroby

Nabiały: na S. Jan, na zielone
Stoły posnehy: że Białogł. nie może urodzić
że za mun nesz, masła dzieycia. Że niez ~~...~~ miłości
~~O Henryku Juniey~~ ~~Franc.~~
Drugie są czary Filtra albo ~~...~~
kiedy Dziewka rozkocha się w Męszczyznie
postara się, żadać zaniei czary, do kochania
ddaniaiące.

Jak ciężki grzech bardzo ciężki
przeciwko I. Nie będziesz miał Bogów cudzych
~~Czym jeszcze grzeszą:~~ ~~Nie spowiadaią~~
Czy godzi się udać do Wrozbitey do Bab Cołyganek
kiedy komu co ukradno. Nie Katol. do Akat.
A czy godzi się do Bab, co to szepczą
do Cerukich: co to czarami leczą nie
godzi.

Czym Czary oddalić.
Wodą S. Orchemi S. Ignacego: Jak S.
Makarius cudzą żoną orzęceniem uzdrowił.
2. Zieliem Święconym
3# Agnus Dei papier, co jest z sucu. Agnusek na...
...ięcy y Batiom ... święcone S.
4. Często się spowiadaiąc S. ... Autorom
... ratunki przyimuiąc.
5. Nesuciem znakow Czarownicych.
... to zielka wrzelki
6. Msza Swięta: Krzyż święty często
czyniąc.

W Belgrad Dziewke Czarownice złapano, pa
lono, w niey, ... nie czuła, aż agnus Dei
pomieniono

O Mszy Swiętey albo Ofierze Nowozakonney.

Trzeba wiedziec mamy że od początku Swiata zawsze była Ofiara. Abel sprawiedliwy. zdo Noe z korabiu. W Salomon. Kościele po czas Poświęcenia 22. tysięcy wołu, baranow ~~22~~ 120 tysięcy. To taka Ofiara była y zwana się Krwawa Ofiara Starozakonna.

A iak Chrystus przyszedł na swiat postanowił inną Ofiarę bezkrwawą to iest Mszę S. Sam prawdą a krwawą: Sobie na Kalwaryiskiey gorze.

Cóż to ta iest Msza, Ofiara? Służba Boża. Jest to Ofiara bezkrwawa Bogu czyniona reprezentująca Oycu Niebiesk: krwawą Mękę Syna Jego za grzechy ludzkie. Nie masz tego Narodu żeby nie miał Ofiary, bo to akt Religii. Sami tylko Czarci Lutry Kalwini Mszy S. nienawidzą, bluznią i wyśmiewaią. A prawowierni Katolicy, od czasow Apostolskich Obserwowali.

Za co się zowie Msza? oto od słowa Hebrayskiego Missach Oblatio munda albo od Łacinskiego Missa, Posłanie że dla stan u Ołtarza od Ludzi vota, prośby posyła.

Z Czego się ta Msza składa ze Substancyalnie to z trzech
Części Ofiarowania Poświęcenia y Kommunii
Składa się ~~z~~ z Epistoły, Ewangelii, y modlitw
rożnych z Ceremonii Klękania, całowania Ołta
rza sadzenia.

Teraz zaczynam Każdę Cząstkę
Mszy S. wam wykładać.

1. Gdy Kapłan idzie do Ołtarza zn: Xtusa do Ogr
na górę Oliwną: z trzema Uczniami.

2do Gdy Kapłan; przed gradusem modli się zna
czy iz Xtus ~~[illegible]~~ modli się: a gdy Con
fiteor, schylając się znaczy się iz Xtus upada ze krwią się
poci.

3tio. Gdy Kapłan wstąpi na gradusy y Ołtarz
całuie znaczy iz Xtusa Judasz całuie wydaie

Nie kazania nie Exhorty, ale katechezmy
iak dawniey Piotr Paweł Antoni Wincen[ty]
czynił Stawm Karnobucie.

Dziś o Aniołach: Niedawno mieliśmy. Święto ich
Jak iest u Katol: Wszystkich Swiętych Jak Aniołów.

Co to Anioł.
Czy ma Ciało?

A czemuż się pokazuią iako Abrah Lotowi, Abrah.
Jak Anioł Abakuka Prorok[a] do Babylonu.

Wiele iest iest Aniołów?
Dea kiedy Milia milli ministrabant ei.

Jednak się dzielą na 9. Chorow, a trzy
Hierarchie. A każda zawiera trzy.

Osobaczy xh. W Pierwszey Hierarchii Chorze Tronowie
do oczu naszym kazaniach Seraphinowie. Drudzy: Cherubinowie od wielości
Trzeci Seraphi od miłości. Ci z duszy z Bogu złączeni chwałą
afectum.

W drugiey Hierarchii Chorze niższym albo średnim
są Potestates albo Mocarstwa, nie nad czarty Dominationes
Panowania. Drudzy, Księstwa, nad
Trzeci Principaty Chorzy nad Chorami Xięstwa nad Kro-
lestwami. -

W trzeciey Hierarchii Chorze nayniższym Aniołowie,
Archaniołowie y Virtutes. Cnoty na Świat.
Anioł Ludzi. Archanioł. gdzieś osob. Gabriel Michał Ziemiow, Rapha[el]

Czy gadaią y iak gadaią? Co przez Kon-
ceptu wewnętrzne, a kto przez myśl.

Chorom pierwszego Aniołowie oświecaią, tych co się w dru-
gim Chorze a Ci z drugiego Choru oświecaią
Trzeci Chor.

Maximilian Cesarski syn

6 O Aniołcie czynię!

O te iedni żałe Tronu Sprawuią Święty święty.

Inni Słoncem, miesiącem Gwiazdami rządz

Inni Królestwami Rzeczypospolitem

y tak innego Anioła ma Król. Polskiego in

Niezdrowa, innego Anioła Anglia Dan

Szwecya Francya Hiszpania Włochy

innego Tureckie Państwo!

każda wieś
Każde miasto ma swego Anioła [illegible]

Inni Kościoła Cerkwie do Ofiary Mszy asystuią

A dopiero kiedy z takt Chrześcianin
od urodzenia do skonania

Żyd Turczyn etc. [illegible]

[illegible] Magdalena 7 razy [illegible]. S. Franciszk. S.

S. [illegible] Bosk. Franc. Apost. 12. A [illegible]

Jeden [illegible]

te [illegible] x [illegible]

[illegible]. [illegible]

w postaci pastucha ——— S. Onufr

[illegible]. mu co tydzien [illegible]

Tylko w Cavegr. przyiąć nigdy nie sobie tamu,

zabił w poiedynku drugiego. przyznał sie ne

4 menpat. Na placu 4 razy mieć Anioł

przyznał. Kat w swego Brata Stryiecznego

porwał mieć y ten zatrzymał. Stor. [illegible]

szna rzecz aby ten nie zginał, który 2 [illegible]

Jesci Anioła zewnętrzny wystąpie uyznał

Darmany, powiedz do Zabanu, Aniołem
zwary.

z at
ta a

to abowyem
wselky

to albowyem wrzelki

toalbowyemwszelkyi
aalbowiyemwszelkych

